

та інтелектуальний потенціал курсантів та слухачів, розширює їх світогляд, дає можливість більш глибоко усвідомити місце і значення професії поліцейського в суспільстві, її роль у сталому і поступальному суспільному прогресі.

Список бібліографічних посилань

1. Про вищу освіту : закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 37–38. Ст. 2004.

Надійшла до редколегії 25.04.2018

УДК 355/359.08

С. М. ШКОЛА,

*кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри кримінального права та кримінології юридичного факультету
Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»;*

Д. Ю. СІРОТЧЕНКОВ,

*викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

ПІДГОТОВКА ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УКРАЇНІ НА ЕТАПІ ВХОДЖЕННЯ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР

Розкрито особливості підготовки поліцейських кадрів, їх адаптацію до навчальних програм вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання на етапі поступового переходу діяльності вітчизняних силових структур, в тому числі й Національної поліції України, до Європейських стандартів навчання.

Ключові слова: *Національна поліція, вищий навчальний заклад із специфічними умовами навчання, підготовка поліцейських, правоохоронні органи.*

Освіта – це важливий чинник становлення демократичної та правової України, тому одним із основоположних прав людини, передбачених Конституцією України, є право кожного на освіту (ст. 53), а здобуття вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах на конкурсній основі є безоплатним [1].

Сучасний етап розбудови вищої національної освіти, згідно з Законом «Про вищу освіту», ставить на порядок денний формування нової генерації освітян з високим рівнем професіоналізму, загальної культури, творчим стилем аналітичного мислення на підставі підвищення якості освіти та переформування вищої школи відповідно до сучасних європейських тенденцій [2, с. 5]. Процес модернізації системи вищої освіти до рівня європейських стандартів необоротний і потрібний, тож потрібно винаходити механізм їх впровадження в Україні.

Згідно зі Стратегією розвитку системи Міністерства внутрішніх справ до 2020 року, яка передбачає розвиток кадрового потенціалу, одним із необхідних кроків є розвиток відомчої системи освіти та підготовки кадрів, що відповідатиме запитам суспільства щодо професіоналізму працівників Національної поліції. Це викликано поступовим переходом діяльності вітчизняних силових структур, в тому числі й Національної поліції України, до Європейських стандартів навчання, а також суттєвим реформуванням Міністерства внутрішніх справ України, набранням чинності Закону України «Про Національну поліцію» [3] та потребою інтеграції України в європейський освітній простір. Крім того, збройна агресія, що відбувається на сході нашої держави зумовлює перегляд змісту навчання працівників поліції, а це потребує від усього особового складу Національної поліції володіння сучасними професійними знаннями та навичками щодо протидії злочинності,

груповим порушенням публічної безпеки та порядку, виявлення та знешкодження організованих злочинних груп.

Підготовка поліцейських – це одна із ключових галузей вищої освіти, адже від того, наскільки професійними та кваліфікованими є представники правоохоронних органів залежить формування правової держави, підтримання законності в Україні. Приєднання нашої країни до Болонського процесу вимагають інтенсифікації навчального процесу та його інтернаціоналізації. Ідея мати на ринку праці професіоналів за єдиними стандартами, чітко визначеними вміннями та навичками давно стала світовою практикою. В європейському просторі ведеться інтенсивне обговорення глобалізації освіти та трансформації національних освітніх систем [4, с. 5]. Водночас, наближення України до світових стандартів підготовки поліцейських безумовно має враховувати особливості національної системи освіти. Цей складний та вельми потрібний процес викликає чимало суперечок щодо змісту перетворень в системі освіти та програм підготовки, що робить актуальним вироблення єдиного підходу до стандартизації та інтернаціоналізації навчання поліцейських.

У вищих навчальних закладах (далі – ВНЗ) зі специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських в Україні, в відповідно до основних європейських стандартів вищої освіти, поступово потрібно впроваджувати безперервність та ускладнення навчального процесу; поєднання загальних (базових) та спеціалізованих знань у процесі навчання; поєднання теоретичного та прикладного навчання; творчий підхід до розв'язання наукових проблем та відпрацювання практичних ситуацій на основі глибокого осмислення правових та інших соціальних явищ, використання сучасної методології підготовки.

На думку одного з відомих теоретиків університетської освіти П. Скотта, глобалізація є найбільш фундаментальним викликом, з яким зіткнулася вища школа за всю тисячолітню історію існування [5, с. 3–4]. Тож вона безпосередньо впливає на розвиток університетів, а також сприяє стандартизації навчання завдяки розвитку інформаційних технологій, зокрема, глобальних науково-дослідних мереж.

В Україні у зв'язку з реформуванням правоохоронних органів передбачено у п. 6 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про вищу освіту» [6] такий вид навчальних закладів, як вищий військовий навчальний заклад – заклад вищої освіти із специфічними умовами навчання, державної форми власності, який здійснює на певних рівнях вищої освіти підготовку курсантів (слухачів, студентів), ад'юнктів для подальшої служби на посадах офіцерського (сержантського, старшинського) або начальницького складу з метою задоволення потреб, зокрема, Міністерства внутрішніх справ України та Національної поліції. Водночас, і донині відсутня вказівка на те, що мережа колишніх, так званих «ВНЗ МВС України», матиме статус ВНЗ із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських. Отже, таке положення ставить на порядок денний узгодження законодавства з реаліями життя.

Позитивним у дійсний час є той факт, що законодавцем визнана потреба існування «поліцейських» ВНЗ, а не навчальних (тренінгових) центрів, які під час реформи припускались як основний структурний елемент системи підготовки поліцейських, якими мали ставати будь які особи, що вже мають вищу освіту та пройшли перепідготовку на цю спеціальність. Отримати професіонала-поліцейського можливо тільки під час його підготовки у ВНЗ, в якому підготовку здійснюють висококваліфіковані науково-педагогічні працівники, а юридична освіта суміщається з тренінговою підготовкою. Водночас, доцільно переосмислити навчальний процес відповідно до специфіки підготовки поліцейських і виключити або значно зменшити з навчального процесу ті дисципліни, які не мають або мають малозначиму практичну складову. Наразі у ВНЗ із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, введено чимало позитивних надбань в освітній сфері, які позитивно зарекомендували себе у світі, а саме інтерактивні та тренінгові форми навчання.

Також доцільно усунути розбіжності в тривалості курсів та кредитів, яку складає певна навчальна дисципліна. Зокрема, в Україні на кшталт Великобританії, Ірландії та Франції,

вже втілена на практиці рекомендація Болонської декларації отримати ступінь бакалавра після трьох-чотирьох років навчання. Причому, позитивним вітчизняним досвідом ми вважаємо можливість подальшого отримання додаткового ступеню магістра права протягом наступних одного-двох років, який у подальшому позитивно впливає на посаду. Ми підтримуємо позицію науковців, що до рівня бакалавра правознавці з європейських країн повинні ретельно вивчати особливості змісту національного права, а на рівні магістратури – європейської юриспруденції [7]. Так, у ч. 5 і ч. 6 ст. 81 Закону України «Про Національну поліцію» зазначено, від того, яку освіту та який освітньо-кваліфікаційний рівень має особа, яку прийнято на службу в поліцію (молодший бакалавр або не нижче бакалавра), їй присвоюється різні за значимістю первинні спеціальні поліцейські звання (молодшого лейтенанта або лейтенанта відповідно).

Слід відзначити, що в національному варіанті підготовка поліцейських розмежовується на таку, що здійснюється у ВНЗ із специфічними умовами навчання і таку як «первинна професійна підготовка» (ст. 73 розділу VII «Загальні засади проходження служби в поліції» Закону України «Про Національну поліцію»). Як зазначається в цій нормі поліцейські, які вперше прийняті на службу в поліції, з метою набуття спеціальних навичок, необхідних для виконання повноважень поліції, зобов'язані пройти первинну професійну підготовку за відповідними навчальними програмами (планами), затвердженими Міністерством внутрішніх справ України. Однак, положення цієї статті не поширюються на тих, хто здобуває вищу освіту на денній формі навчання за державним замовленням у ВНЗ із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських.

Водночас, професійна підготовка проводиться на базі ВНЗ із специфічними умовами навчання та установ (закладів) Національної поліції, що діють для забезпечення організації відповідної спеціальної підготовки поліцейських, уперше прийнятих на службу в поліції, а також підвищення кваліфікації і перепідготовки молодшого складу поліції, проведення окремих видів службової підготовки поліцейських. Поліцейські, яких вперше прийнято на службу в поліції, проходять професійну підготовку з метою набуття ними спеціальних навичок, необхідних для виконання повноважень поліції, у тому числі відповідну спеціальну підготовку щодо зберігання, носіння, застосування і використання вогнепальної зброї [8].

Сучасна система вищої освіти поліцейських в Україні має обов'язково розвиватися в різних напрямках, які повинні мати такі ознаки, як: гуманність, гуманітарність, диференційованість, диверсифікованість, стандартність, багатоваріантність, багаторівневність, фундаменталізм, інформатизаційність, індивідуальність, безперервність. Так, наприклад, очевидно важливим у підготовці поліцейських є принцип гуманітаризм у, який полягає в орієнтації на засвоєння змісту освіти незалежно від його рівня й типу, що дає змогу ефективно розв'язувати головні соціальні проблеми на користь і в ім'я людини; вільно спілкуватися з людьми різних національностей і народів, будь-яких професій і спеціальностей; добре знати рідну мову, історію і культуру; бути юридично грамотним.

Таким чином, процес підготовки працівників правоохоронних потребує подальшої оптимізації та вдосконалення з урахуванням передових національних і міжнародних стандартів. Європейська інтеграція України має передбачати запозичення саме європейського позитивного досвіду у сфері підготовки поліцейських кадрів, що вимагає вивчення і впровадження надбань держав, які успішно трансформували радянську систему освіти правоохоронців, піднявши її на якісно новий щабель у складі Євросоюзу. Збільшувати роль практичної підготовки у навчальному процесі, широко використовувати обчислювальну техніку, інформаційні технології, інтерактивні та віртуальні тренажери, що дозволить стандартизувати і чітко окреслити специфіку підготовки кадрів у ВНЗ зі специфічними умовами навчання.

Список бібліографічних посилань

1. Конституція України : закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Шабанова Ю. О. Системний підхід у вищій школі : підруч. для студентів магістратури / М-во освіти і науки України ; Нац. гірн. ун-т. Дніпропетровськ : НГУ, 2014. 120 с.
3. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Голос України*. 2015. № 141–142.
4. Андрушкевич Ф. Г. Концептуализация образовательных инноваций Украины и Польши в условиях глобализации общества : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01. Киев, 2012. 379 с. URL: <https://mydisser.com/en/catalog/view/238/239/9651.html> (дата звернення: 17.04.2018).
5. Скотт П. Глобализация и университет. *AlmaMater*. 2000. № 4. С. 3–8.
6. Про вищу освіту : закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 37–38. Ст. 2004.
7. Болонський процес і європейська вища юридична освіта. URL: http://yuricom.com/ru/yuridichnyi_visnyk_ukrainy/overview/?id=1827 (дата звернення: 28.04.2018).
8. Про затвердження Положення про організацію первинної професійної підготовки поліцейських, яких вперше прийнято на службу в поліції : наказ МВС України від 16.02.2016 № 105. *Офіційний вісник України*. 2016. № 35. Ст. 1373.

Надійшла до редколегії 30.04.2018